

Довгань О. В.

Дипломатична академія України при МЗС України, Наукова бібліотека

УДК 028:159.9(477)

КЛІПОВЕ МИСЛЕННЯ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розглянуто особливості місця і ролі феномену кліпового мислення у контексті бібліотечної справи; проаналізовано специфіку врахування окресленого феномену в бібліотечній практиці на тлі актуалізації бібліотек в умовах сьогодення; окреслено проблему візуалізації культури як віху кліпового мислення; оприлюднено пропозиції щодо новітньої стратегії роботи бібліотек з урахування вищезначеного.

Ключові слова: мислення кліпове, бібліотеки вузівські, смисл, осмислення, читання, візуалізація.

Постановка проблеми. Наш час характеризується розмаїтістю інформаційних потоків, в яких дані можуть дублюватись, спотворюватись, конвертуватись, перероблятись згідно певних потреб, установок тощо. Таким чином, інформаційне суспільство постає спільнотою, вразливою не до форми побутування даних (інформації), а до їх змісту, репрезентуючи цим *маніпулятивний характер* останніх. Так, наразі інформація репрезентується у якості жаданого продукту, володіння яким забезпечує перевагу над конкурентами, а також інструменту, що може створити цю перевагу. Якщо у першому випадку криється одвічна перевага обізнаної людини над необізнаною, то у другому – окреслена успішність продукується *умисними модифікаціями* первинних даних, які призводять до бажаних дій індивідуума.

У певному сенсі згадана маніпулятивність постає лакмусовим папірцем, на якому виокремлюються особливості сприйняття інформації сучасною людиною, зокрема такий феномен як *кліпове мислення*, характерне для неї. При ньому оточуючий світ перетворюється в мозаїку розрізнених, мало пов'язаних між собою фактів, частин, уламків інформації. Людина звикає до того, що вони постійно, як в калейдоскопі, змінюють один одного, постійно вимагаючи нової інформації, однак не утворюючи стійкого глибокого зв'язку з ними [1, с. 20]. Зрозуміло, що при такому виді мислення, фактично, про осмислення й розуміння інформації мова не йде: присутня лише одномоментна реакція на

неї. (Так, голка, якою штрихнули палець людини, викликає збудження останньої, що виявляється у віддалені її тіла від джерела болю).

В контексті бібліотечної справи вищезазначені тенденції є надзвичайно важливими, адже саме особливості сприймання й засвоєння даних сучасною людиною безпосередньо пов'язані з актуалізацією бібліотеки як інформаційного центру, відтворення її первинної функції осередку знань, адже головною метою бібліотеки було і залишається забезпечення інформаційних потреб користувачів. На жаль, більшість бібліотек враховують наразі лише зовнішній аспект такого оновлення – технічне устаткування та його забезпечення, супровід тощо. Однак, саме по собі, воно не дає того ступеню актуальності цих установ, першою чергою, через застарілість підходу до їхніх користувачів. Так, сьогодні люди все частіше говорять не словами, а фразами або абзацами, аналогічно пишучи. Звідси – й новий спосіб читання: вихоплювання слів і фраз з контексту, які для читача «блимають» в тексті подібно до «ліхтариків». Окреслене читання «ліпить» образ тексту, «склеюючи» уривки різних образів, частіше всього пов'язаних лише послідовністю, а не змістом [2].

Важливим є те, що такий формат (кліпове мислення) змушує мозок здійснювати фундаментальну *помилку осмислення* – вважати події пов'язаними, навіть якщо вони мають тимчасову близькість, а не фактологічну [1, с. 20]. Безперечним, на думку автора, є те, що такому, постмодерному, читанню не можна давати однозначної оцінки, оскільки бібліотечний працівник: по-перше, немає відповідної кваліфікації для цього, відтак – його оцінка буде носити суб'єктивний характер; по-друге, така градація цього явища небажана, оскільки призводить до зриву основної функції роботи такого спеціаліста – інформаційного забезпечення користувача. На думку автора, бібліотечний працівник має уникати подібного, актуалізуючи класичні бібліотечні реалії у контексті нового часу, а не проводячи зіставні темпоральні розвідки питання. Хоча, безперечно, через фрагментарність подання інформації і рознесення пов'язаних подій у часі, мозок людини просто не може усвідомлювати й осягати зв'язок між подіями, які зображені в тексті, що, безперечно, призводить до незначного ступеня їх сприйманості, осягненості тощо індивідуумом і, як наслідок, незначної обізнаності останнього [1, с. 20].

Формулювання цілей (постановка завдання). *Метою* доповіді є розгляд особливостей місця і ролі кліпового мислення у контексті бібліотечної справи. *Предметом* – специфіка врахування цього феномену в бібліотечній практиці на тлі актуалізації бібліотек в сучасності.

Виклад основного матеріалу. Зауважимо, що первинно саме ЗМІ, а не Всесвітня мережа випрацювали універсальний формат подання інформації – так звану *послідовність актуальних кліпів*. Кліп, в цьому випадку – це короткий набір тез, що подаються без визначення контексту, оскільки в силу своєї актуальності контекстом для кліпу є об'єктивна дійсність. Таким чином, людина здатна вільно сприймати й інтерпретувати кліп в силу того, що занурена в цю саму дійсність, тобто ключем для розуміння такого мультимедійного утворення є *неявний інформаційний фон*, присутній у свідомості людини [1, с. 20]. На протигагу кліповому мисленню, за якого відбувається ситуативне, поверхнєве сприйняття даних, традиційне читання «звертається» до глибинних основ свідомості людини, вимагаючи від неї певний набір «системних» характеристик, первинною з яких є *читацька компетенція* (обізнаність у літературному дискурсі).

На думку автора, для бібліотечної практики тут важливими є два моменти: перший – особливість сприйняття інформації сучасним користувачем, яка носить *характер дискретності* (перерваності); другий – *специфіка актуалізації* такого користувача за посередництва переосмислених форм роботи бібліотеки. До прикладу, вкрай важливим моментом актуалізації бібліотеки є характер подання нею інформації про себе в Мережі: принципово при цьому є не тільки форма (колірна гама, фігурні особливості використовуваних модулів, шрифти, фон тощо), скільки психолінгвістичні основи, закладені у її «постах» (повідомленнях). Тут мовиться не тільки і не стільки про веб-сайти або сторінки вузівських бібліотек у таких соціальних мережах як Twitter, Facebook, VK, Instagram тощо й не про рівень їх технічної «просунутості», скільки про той «меседж» (послання), який вона несе світові загалом й конкретному користувачу, зокрема. Адже вся ця інформація, зазвичай узагальнено безособова, обов'язково має бути націлена на конкретного користувача, стати *адресною*, доступною для загалу, актуалізованою ним.

Оскільки у процесі кліпового читання з тексту вихоплюються окремі знайомі слова й фрази, які – за відсутністю загального культурного поля – трактуються суб'єктивно, то здатність розуміти текст, розуміти те, що сказав автор, при цьому прагне до нуля. Власне, це і називається наразі інтерактивністю: місце автора займає читач, наповнюючи порожні для нього знаки власним змістом, що мало співвідноситься або зовсім не співвідноситься з авторським [2]. Однак вищезазначене не є «вироком» для сучасних бібліотек, зокрема вузівських, роблячи всю їхню діяльність марною, звичайно ні, адже це та сама інформація, яка наразі є найбільшою цінністю. Таким чином, окреслені установи мають дані про соціокультурне середовище, в якому їм необхідно навчитись функціонувати,

позиціонує зміст власної діяльності не через застарілі форми свого побутування як явища культури, а через переосмислення своєї місії як інформаційного осередку.

Показовим у цьому плані є веб-сайт науково-популярного інтернет-журналу «ПостНаука», який витворений суголосно феномену кліпового мислення: на ресурсі репрезентовано короткі статті, невеликого обсягу лекції (15-20 хвилин) майже з усіх галузей знань. При цьому кожна публікація оснащена наочністю, а наукові тексти мають заголовки, близькі до публіцистичного стилю: при цьому вся структура і зміст ресурсу суголосні з явищем *тотальної візуалізації*, яке захопило практично весь простір сучасної культури [...]. Мовиться тут не тільки про домінування кіно й телебачення, а й про те, що візуалізація захопила такі сфери культури, які не є візуальними: способи сприйняття вербального все більше й частіше мають візуальний характер, а музичний відеокліп репрезентується як спроба перекладу аудіального на мову візуального [2].

Висновки. Відтак, якщо сучасні бібліотеки хочуть бути актуалізованими соціумом, то недостатнім є формальне входження в українське інформаційне суспільство, необхідним є якісно новий підхід до кожного свого кроку: вироблення нової стратегії розвитку бібліотек в контексті часу; активне залучення віртуальності у практику їхньої діяльності (активне спілкування онлайн); суттєве підвищення кваліфікації всіх ланок бібліотечного обслуговування, яке не обмежуватиметься виключно комп'ютерною грамотністю тощо, особливий акцент при цьому варто робити на PR технології, тож варто глибше підходити до представлення бібліотеки в інформаційному просторі (веб-сайт або сторінка бібліотеки, сторінки у соціальних мережах тощо). Зокрема, необхідно приділити увагу змістовому наповненню останніх: зменшенню текстового масиву на користь збільшення наочності, оформленню заголовків та підзаголовків публіцистичним стилем тощо.

Перспективою окресленого дослідження є розробка стратегії розвитку бібліотек не з формально-традиційного (удосконалення матеріально-технічної бази тощо), а з якісно-практичного боку: поглиблена диференціація кадрів згідно по-новому розподіленого функціоналу, продумана політика представлення установи в інформаційному просторі тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховец, М. Феномен кліпового мышлення в современной культуре и философии [Электронный ресурс] / М. Верховец // Электронный репозиторий Национального технического университета «Харьковский политехнический институт» (eNTUKhPIIR).

- Электрон. данные. – Режим доступа: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/21076/1/Verkhovets_Fenomen_klipovogo_2016.pdf. – Название с экрана.
2. Яковлева, А. М. Клиповое мышление: текст как изображение-симулякр [Электронный ресурс] / А. М. Яковлева // РОСИНФОРМКУЛЬТУРА: Российская система научно-информационного обеспечения культурной деятельности. – Электрон. данные. – Режим доступа: http://infoculture.rsl.ru/NIKLib/althome/news/KVM_archive/articles/2014/02/2014-02_r_kvм-s7.pdf. – Название с экрана.

Довгань А. В.

Дипломатическая академия Украины при МИД Украины, Наукова бібліотека

КЛИПОВОЕ МЫШЛЕНИЕ В КОНТЕКСТЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БИБЛИОТЕКИ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье рассмотрены особенности места и роли феномена клипового мышления в контексте библиотечного дела; проанализирована специфика учета очерченного феномена в библиотечной практике на фоне актуализации библиотек в условиях современности; очерчена проблема визуализации культуры как вехи клипового мышления; обнародованы предложения по поводу новой стратегии работы библиотек с учетом упомянутого выше.

Ключевые слова: мышление клиповое, библиотеки вузовские, смысл, осмысление, чтение, визуализация.

Dovgan A. V.

Diplomatic Academy Ukraine, Scientific Library

MOSAIC THINKING IN THE CONTEXT OF THE UNIVERSITY LIBRARY ACTIVITY

In article describes the features of the place and role of the phenomenon clip thinking in the context of library science; analyzed taking into account the specificity of the phenomenon outlined in library practice in the background updating of libraries in modern conditions; It outlined the problem of visualization of culture as a milestone clip thinking; published proposals on the new strategy of libraries, taking into account the above-mentioned.

Keywords: thinking clip, library of university, sense, comprehension, reading, visualization.